

ULUSLARARASI DOĞRUDAN YATIRIMLAR 2017 YILSONU DEĐERLENDİRME RAPORU (Mart 2018)

2017 YILSONU İTİBARİ İLE TÜRKİYE'YE ULUSLARARASI DOĞRUDAN YATIRIM GİRİŞLERİ 10.8 MİLYAR \$ OLDU.

Türkiye'ye Uluslararası Doğrudan Yatırım (UDY) girişleri 2017 yılı sonunda **10 milyar 830 milyon \$** olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, geçtiğimiz yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında **%19** oranında bir düşüşü ifade etmektedir.

Kaynak: TCMB

(yabancıların gayrimenkul alımları dahil)

2017 yılında toplam UDY girişlerini (10.8 milyar \$) 5.6 milyar \$'ını net doğrudan uluslararası sermaye girişleri, 619 milyon\$'ını diğer sermaye ve 4.6 milyar \$'lık kısmını ise yurtdışında yerleşik kişilerin gayrimenkul alımları oluşturmuştur.

Gayrimenkul alımlarından doğan sermaye girişi toplam brüt sermaye girişlerinin %43'ünü oluşturmaktadır. 4.6 milyar \$'lık bu giriş, 2016 yılı ile kıyaslandığında %19'luk bir artışı ifade etmektedir.

Türkiye'ye Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Yıllara Göre Dağılımı

(Milyon \$)	2013	2014	2015	2016	2017
Sermaye (Net)	9.936	8.371	11.713	6.913	5.568
Giriş	10.523	8.632	12.077	7.534	7.437
Çıkış	587	261	364	621	1.869
Diğer Sermaye (Net)	578	427	2.133	2.540	619
Gayrimenkul (Net) *	3.049	4.321	4.156	3.890	4.643
Toplam (UDY)	13.563	13.119	18.002	13.343	10.830

Kaynak: TCMB

*(yabancıların gayrimenkul alımları dahil)

2017 yılında toplam sermaye girişlerinin (7.437 milyon \$) %64'ünü (4.753 milyon \$) oluşturan **hizmetler sektörü**, girişlerin en fazla olduğu sektör olmuştur. Hizmetler sektörünü, % 35.6 pay ile **sanayi sektörü** (2.653 milyon \$) takip etmiştir.

2017 yılında hizmetler sektörü toplamda **en çok yatırım almış**, alt sektörlerde; **finans ve sigortacılık** sektörü olmuştur (1.452 milyon \$). **Ulaştırma ve depolama** alt sektörü 2016 yılına göre **%100'den** fazla bir artışla 1.350 milyon \$ yatırımla **ikinci sırayı almıştır**. Buna karşın, 2016 yılında en çok yatırım alan **imalat sektörü**, 2017 yılında geçtiğimiz yıla göre %44'lük bir düşüş göstermiş ve 1.261 milyon \$ ile **üçüncü sırada** yerini almıştır.

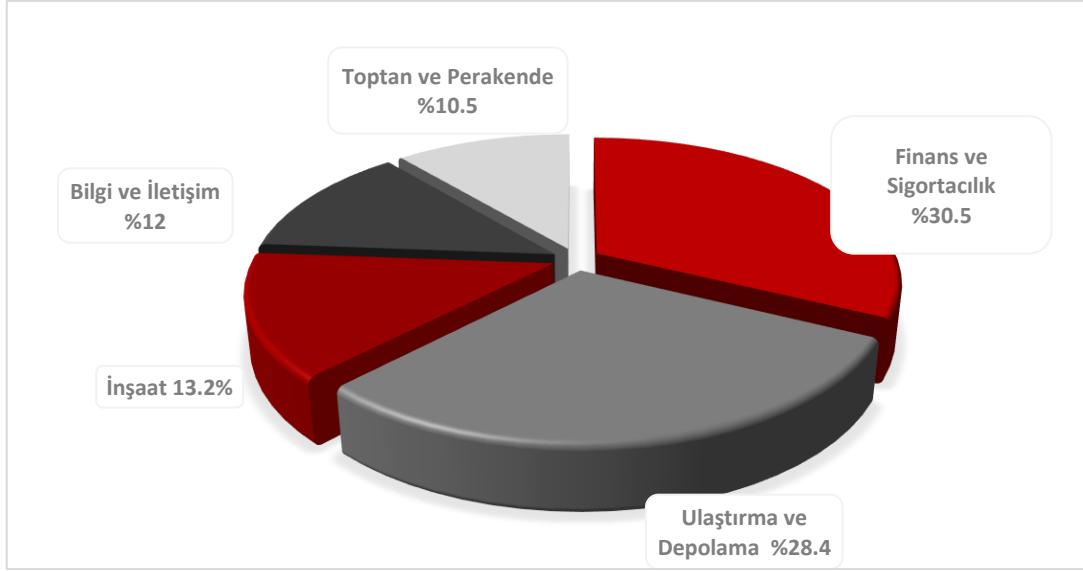
Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Sektörel Dağılımı

Sektörler (milyon \$)	2013	2014	2015	2016	2017
Sermaye Giriş	10.523	8.632	12.077	7.534	7.437
1. Tarım	47	61	31	38	31
2. Sanayi	5.390	4.258	5.774	3.067	2.653
İmalat	2.843	2.742	4.227	2.241	1.261
Elektrik, Gaz, Buhar	1.794	1.131	1.338	676	943
Madencilik, Taşocakçılığı	717	382	207	148	448
Su Temini, Atık Yönetimi	36	3	2	2	1
3. Hizmetler	5.086	4.313	6.272	4.429	4.753
Finans ve Sigortacılık Faal.	3.415	1.470	3.516	1.766	1.452
Ulaştırma ve Depolama	364	594	1.524	635	1.350
İnşaat	178	232	106	291	627
Bilgi ve İletişim	120	214	150	91	557
Toptan ve Perakende Tic.	379	1.137	599	688	501
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hiz.	106	204	58	274	62
Sermaye Çıkış	587	261	364	621	1.869
Diğer Sermaye (Net)	578	427	2.133	2.540	619
Gayrimenkul (Net)	3.049	4.321	4.156	3.890	4.643
Toplam	13.563	13.119	18.002	13.343	10.830

Kaynak: TCMB

Hizmetler Sektöründeki UDY girişleri 2016 yılına göre %7'lik bir artış göstererek 4.753 milyon \$ olarak kaydedilmiştir. Alt kalemlere bakıldığında; **Finans ve Sigortacılık Faaliyetleri'nde** 2016 yılına nazaran %18'lik bir düşüş gerçekleşmiş olsa da **%30.5'lik** pay ve **1.452 milyon \$** giriş ile **en çok UDY alan alt sektör** olmuştur. **Ulaştırma ve Depolama** alt sektörü ise geçtiğimiz yıla göre %100'den fazla ciddi bir artış göstererek 1.350 milyon \$ ile en çok giriş yapılan **ikinci alt sektör** olmuş ve **%28.4'lük** paya sahip olmuştur. Hizmetler alanında bu iki alt sektörü; **İnşaat %13.2, Bilgi ve İletişim %12 ve Toptan ve Perakende %10.5** alt sektörleri sırasıyla takip etmişlerdir.

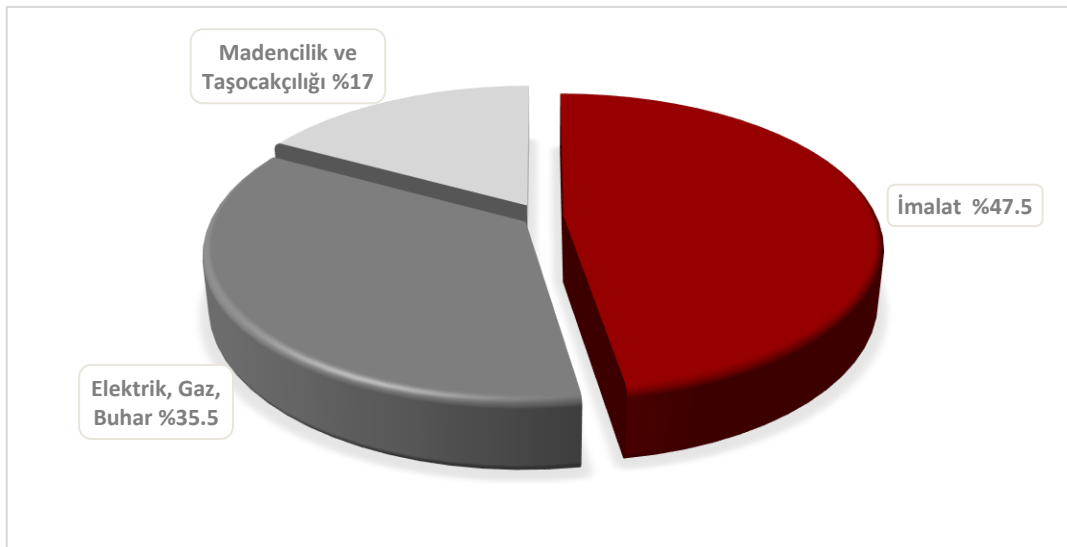
2017 Yılında Hizmetler Sektöründe Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Dağılımı

Kaynak:TCMB

Geçtiğimiz yıl ile kıyaslandığında **Sanayi Sektörüne** olan girişler %13.5 oranında bir düşüş kaydederek 2.653 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Sanayi sektörünün alt kalemlerine bakıldığında; **İmalat alt sektörüne** olan UDY girişi 2016 yılına göre yaklaşık %44'lük ciddi bir düşüşle 1.261 milyon \$ olarak kaydedilmiş buna karşın imalat alt sektörü **%47.5'lik payı** ile 2017 yılında en çok **UDY girişi alan sanayi** alt sektörü olmuştur. **Elektrik, Gaz ve Buhar** alt sektöründe geçtiğimiz yıla göre **%40'lık bir artışla 943 milyon \$ UDY** girişi kaydedilmiş, aynı şekilde **Madencilik ve Taşocakçılığı** alt sektörü 2016 yılına göre **3 kat artışla 448 milyon \$ UDY** girişi ile takip etmişlerdir. Her iki alt sektörün sanayi sektörü girişlerindeki payı sırasıyla %35.5 ve %17'dir.

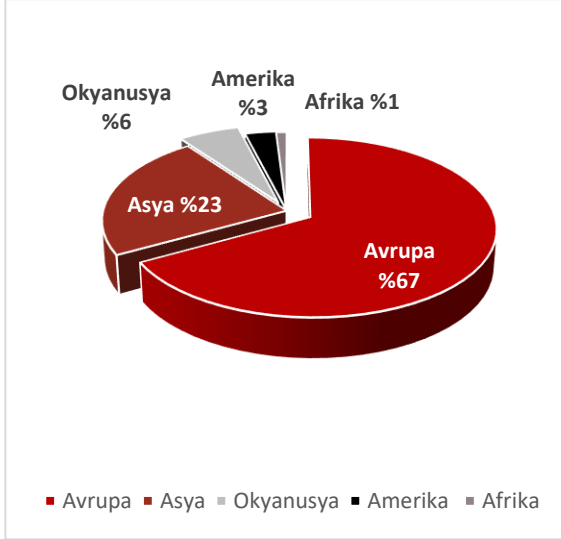
2017 Yılında Sanayi Sektöründe Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Dağılımı

Kaynak:TCMB

2017 yılsonu itibarı ile Türkiye'ye en fazla UDY girişini sağlayan ülkeler sırasıyla **Hollanda, İspanya, Azerbaycan** olmuştur. Aynı dönemde UDY girişlerine bölgesel olarak bakıldığında; **Avrupa** ülkelerinin girişlerin **%67'sinin** kaynağı olduğu görülürken, sırasıyla **Asya ülkelerinin %23, Okyanusya'nın %6, Amerika'nın %3 ve Afrika'nın %1** payları bulunmaktadır.

2017 Yılında Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Ülke ve Bölgeler İtibariyle Dağılımı

Ülkeler	UDY Girişi (Milyon \$)	Pay (%)
Hollanda	1.768	24
İspanya	1.451	20
Azerbaycan	1.009	14
Avustralya	459	6
Avusturya	326	4
İngiltere	324	4
Almanya & Japonya	295	4
Belçika	225	3
ABD	171	2
İtalya	124	2
Diğer	990	13
Toplam (Sermaye Girişi)	7.437	100

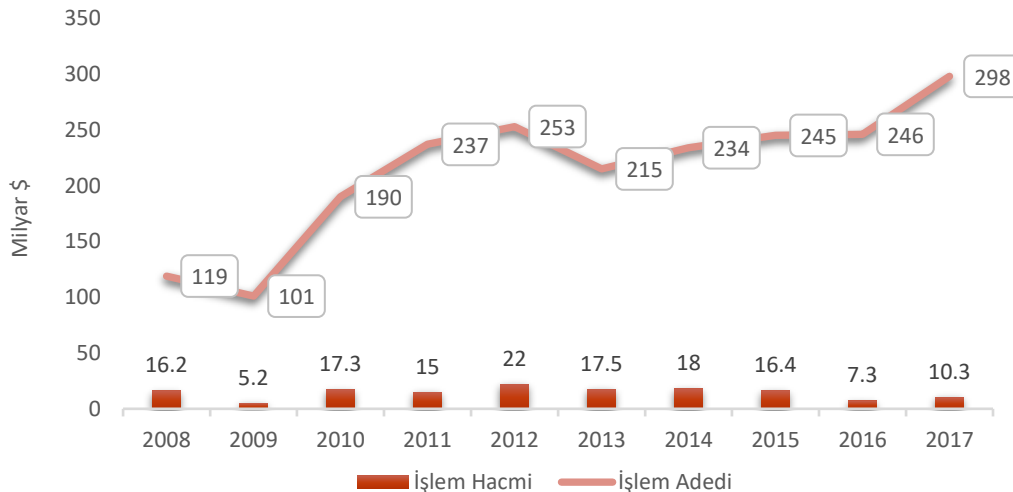
Kaynak: TCMB

BİRLEŞME & SATIN ALMA (M&A)

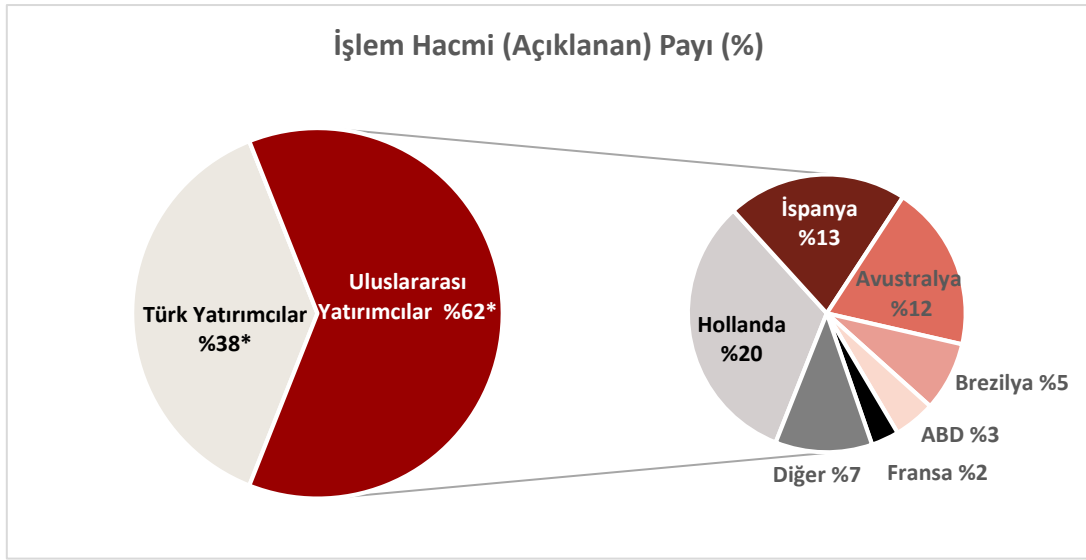
Türkiye'de birleşme ve satın almaların genel görünümünü ortaya koyan Deloitte Türkiye'nin, '2017 Yılı Birleşme ve Satın Almalar Raporu'na göre; 2017 yılında 298 adet satınalma ve birleşme işlemi gerçekleşmiş, toplam işlem hacmi yaklaşık 10.3 milyar \$ olmuştur. Bu tutar, 2016 yılına kıyasla %41'lik bir artışı göstermektedir. Toplam işlem adedi bazında ise 2017 yılı melek yatırımcıların ve girişim sermayesi aktivitelerinin artışı ile tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Uluslararası yatırımcıların gerçekleştirmiş olduğu işlem adedi geçtiğimiz yıla göre yaklaşık %25 azalmış ve 70 işlem kaydedilmiştir. Buna karşın işlem hacmi, 2016'ya göre %45'lik bir artış ile, 5.5 milyar \$'a ulaşmıştır. Yerli yatırımcıların aktif olduğu özelleştirmeler hariç tutulduğunda, uluslararası yatırımcıların işlem hacmi toplam işlem hacminin %57'sini oluşturmuştur. 2017 yılında, işlem hacmini orta ölçekli işlemler; işlem adedini ise küçük ölçekli girişim sermayesi ve melek yatırımcı işlemleri domine etmiştir.

2017 Yılı İşlem Hacmi ve İşlem Adedi

Kaynak: Deloitte 2017 Birleşme ve Satınalma Raporu

Kaynak: Deloitte 2017 Birleşme ve Satınalma Raporu

(*açıklanmayan işlemler dahil- Türk Yatırımcılar %43, Uluslararası Yatırımcılar %57)

2017 yılında, AB ve Kuzey Amerika'dan yatırımcıların işlem adedinde 2016'ya göre yaklaşık %9 bir düşüş gerçekleşmiş, Uzak Doğu menşeli yatırımcıların işlemleri ise aynı trendi takip etmiştir. Buna karşın yine ABD, Fransa, BAE ve Japonya işlem adedi bazında uluslararası yatırımcı ülkeler arasında öne çıkmıştır.

İşlem hacmi bazında ise; Avrupalı Uluslararası Yatırımcıların geçtiğimiz yıla göre %65 gibi ciddi bir artışla, toplam işlem hacmi içerisinde %55'lik pay alarak birinci sıradaki yerini koruduğunu, Uzak Doğu bölgesinin %29'luk pay ile ikinci sırayı aldığını görüyoruz. 2017'de İspanya, Fransa ve Japonya'nın Türkiye'de varolan yatırımlarındaki hisse paylarını artırdıkları da görülmektedir. Bu yıl geçtiğimiz yıllardan farklı olarak Avrupa, ABD ve Uzak Doğu menşeli yatırımcıların dışında Avustralya'dan ulaştırma/altyapı hizmetleri kapsamında birleşme ve satınalma işlemi gerçekleşmiş, bu durum Türkiye'nin farklı bölgelerdeki uluslararası yatırımcılar için de çekici hale geldiğini göstermektedir.

Hedef Şirket	Sektör	Satın Alan Şirket	Ülke	Hisse Oranı	İşlem Değeri (Milyon \$)
OMV Petrol Ofisi	Enerji	Vitol Investment	Hollanda	%100	1.441
Garanti Bankası	Finansal Hizmetler	BBVA	İspanya	%9,95	917
Mersin Limanı	Ulaştırma/Altyapı	IFM Investors	Avustralya	%40	869
Banvit	Yiyecek ve İçecek	BRF, Qatar Investment Authority (QIA)	Brezilya, Katar	%92	315
Unit International Energy	Enerji	SK Engineering	Güney Kore	%30	177

2017 yılında; teknoloji, internet ve mobil hizmetler ve enerji sektörleri işlem sayısında yine önde gelen sektörler olmuştur. Bu sektörler toplam işlem sayısının %43'ünü oluşturmuştur. Enerji sektörü yıllık toplam işlem hacminin %28'ini temsil ederek geçtiğimiz yıl olduğu gibi 2017 yılında da 2.9 milyar \$ toplam işlem hacmiyle birinciliğini korumuştur. 2017 yılında altyapı sektörü toplam işlem hacmiyle %15'lik payla ikinciliği almış, finansal hizmetler %12'lik pay ile takip etmiştir. İşlem adedi bazında öne çıkan teknoloji, internet ve mobil hizmetler, işlem hacmi bazında küçük ölçekli işlemler nedeniyle aldıkları pay bakımından geride kalmışlardır.

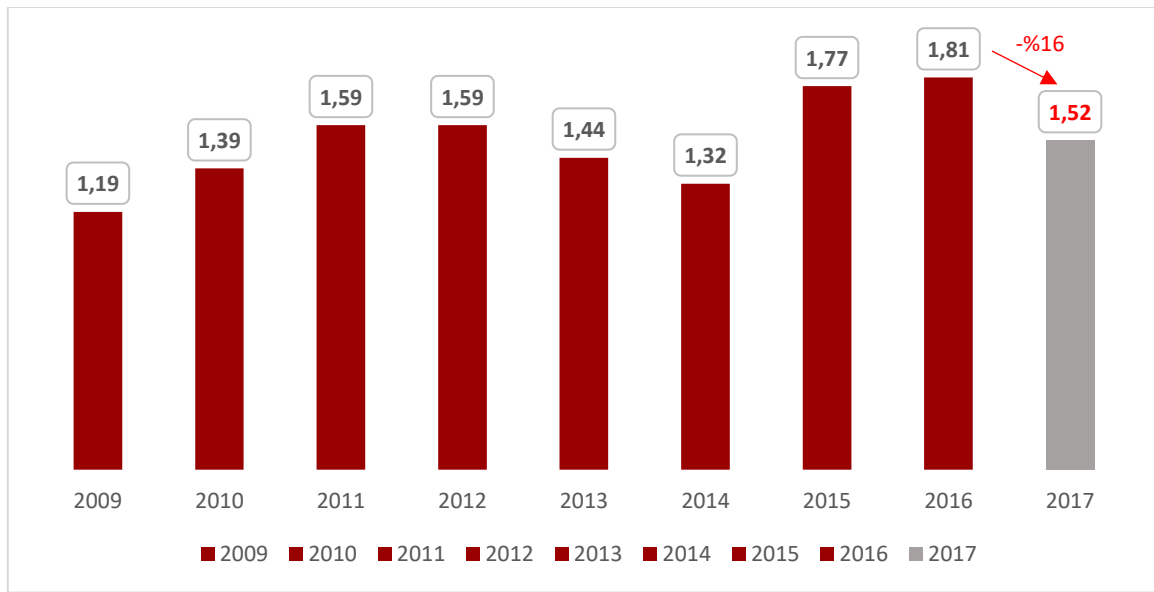
Deloitte raporunda, 2018 beklentileri kapsamında, teknoloji ve enerji sektörleri yine yatırımcıların odağında olacak sektörler arasında gösterilmiş, özellikle tüketici ve sanayi ürünleri üretiminde başarılı işlere imza atan Türk şirketlerinin uluslararası yatırımcıların odağında olabileceği öngörüsü paylaşılmıştır.

EY'n 'Birleşme ve Satın Alma 2017 Raporu'na göre de; 2018 yılında da birleşme ve satın alma işlemlerinde, küçük ve orta ölçekli işlemlerin öne çıkacağı ve bir süredir beklenen büyük ölçekli işlemlerin gerçekleşeceği öngörülmektedir. Türkiye'nin özellikle orta-uzun vadedeki büyüme potansiyelinden yararlanmak isteyen ve Türkiye'deki operasyonlarını bir üs olarak kullanarak, tüm bölgede faaliyet göstermeyi hedefleyen yatırımcıların bu işlemlerdeki katkısının önemli olacağı öngörülmektedir.

GLOBAL TRENDLER

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü (UNCTAD) tarafından yayınlanan Dünya Yatırım Raporu'nun ilk/geçici verilerine göre; 2017 yılında küresel UDY akışının %16 civarında düşerek 1.52 trilyon \$ olarak gerçekleşeceği öngörülmüştür. Bu düşüşün temel nedeni olarak gelişmiş ekonomilere; İngiltere, ABD ve Avrupa ülkelerine, olan uluslararası doğrudan yatırımların %27 oranında düşmesi gösterilmektedir.

Küresel Uluslararası Doğrudan Yatırımlar

(Trilyon \$)

Kaynak: UNCTAD Geçici Tahmini

2016 yılındaki daralmaya bağlı olarak Avrupa ve Kuzey Amerika bölgelerindeki gibi gelişmiş ekonomilerde gerçekleşmesi beklenen bu düşüşün Avustralya gibi diğer bölgelerdeki gelişmiş ekonomilere olan UDY'nin %11 oranında artması ile ilintili olduğu öngörülmektedir.

Her ne kadar genel olarak gelişen ekonomilerde UDY girişlerinde bir düşüş bekleniyor olsa da 2017 yılındaki toplam UDY girişleri içerisinde gelişmiş ekonomiler %53 ile en çok paya sahip olacaktır. İlk 10 ülke içerisinde gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerin eşit sayıda olmaları beklenmektedir. ABD'nin 311 milyar \$ UDY girişiyle birinciliğini koruması, geçtiğimiz yıldan farklı olarak Çin'in ve Hong Kong/Çin'in ikinci ve üçüncü sıralarda yer alması beklenmektedir. 2017 yılında Türkiye'ye en çok UDY sağlayan ülke olan Hollanda'nın global UDY içerisinde geçtiğimiz yıla göre bir sıra gerileyerek dördüncü sırada olması beklenmektedir.

Bölgesel ölçüde bakıldığında UDY girişlerinin AB ülkelerine %26 düşeceği buna karşın, Gelişen Asya'nın %2 artışla en çok UDY çeken bölge olması öngörülmektedir.

2017 yılında, Türkiye'nin de UNCTAD tarafından içerisinde sınıflandırıldığı Gelişen Asya Bölgesine olan UDY girişlerinin artmasının nedeni olarak; Birleşme ve Satın Almaların özellikle Hong Kong, Hindistan ve Singapur'da ciddi bir şekilde artması gösterilmiştir. Raporda 2018 için global UDY'nin tekrar 2016 seviyesine dönerek 1.8 trilyon \$ civarında olacağı bunun arkasında gelişmiş ekonomilerin büyümesi, emtia fiyatlarının normal seviyelere inmesi ile çeşitli sektörlerdeki karlılıkların artacağı öngörülmüştür.

PwC'nin her yıl gerçekleştirdiği Küresel CEO Araştırması'na (21st Annual Global CEO Survey) göre CEOlar 2017 yılını 2010 yılından bu yana küresel ekonomi için en iyimser yıl olduğu görüşünü %57'lik bir oranla paylaşmışlardır. Buna rağmen, CEO'lar kendi şirketlerinin performansları özelinde önümüzdeki 12 aylık süre zarfında daha temkinli bir iyimserlik sergilemişler ama uzun vadede küresel ekonomideki iyimserliğin şirketlerinin performansına etki edeceği görüşünü paylaşmışlardır.

ULUSLARARASI ENDEKSLERDE TÜRKİYE

ENDEX	TÜRKİYE'NİN YERİ								DEĞİŞİM YÖNÜ
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Dünya Bankası İş Yapma Kolaylığı Endeksi	60	68	72	69	51	63	69	60	↑
UNCTAD Dünya Yatırım Raporu UDY Girişi Sıralaması	29	26	24	22	22	20	24	-	-
AT Kearney UDY Güven Endeksi	23	-	13	25<	24	22	-	-	-
WEF Küresel Rekabetçilik Endeksi	61	59	43	44	45	51	55	53	↑
IMD Küresel Rekabetçilik Endeksi	48	39	38	37	40	40	38	47	↓
Uluslararası Şeffaflık Örgütü Yolsuzluk Algılama Endeksi	61	54	53	64	53	66	75	81	↓

Kaynaklar

- Merkez Bankası Ödemeler Dengesi İstatistikleri
www.tcmb.gov.tr
- Ekonomi Bakanlığı UDY İstatistikleri
www.ekonomi.gov.tr
- UNCTAD Global Investment Trends Monitor
www.unctad.org
- Deloitte Annual Turkish M&A Review 2017
www.deloitte.com
- EY Birleşme ve Satın Alma İşlemleri 2017 Raporu
www.ey.com/tr/tr/home
- Uluslararası Endeksler
  - o World Bank Doing Business - www.doingbusiness.org
  - o UNCTAD - www.unctad.org
  - o AT Kearney - www.atkearney.com
  - o World Economic Forum - www.weforum.org
  - o Institute for Management Development - www.imd.ch
  - o Transparency International - <https://www.transparency.org>